

« גליית כספי כהן

חור בהשכלה

אף שהמדינה משקיעה מיליארדים בשילוב אוכלוסיות מודרות בלימודים גבוהים, מעל 50% נושרים. ליוזי אישי לכל סטודנט עשוי לעשות את ההבדל

השבוע פורסם רוח של מרכז ארוה, שחשף פערים עצומים בהשכלה הגבוהה בין עשירים לעניים ובין הפריפריה למרכז והעלה לריון פעם נוספת את הפערים העצומים במדינת ישראל. התפיסה "מי שרוצה מצליח", שמשקפת את התרבות הקפיטליסטית, רווחה במחוזותינו מאמצע שנות ה-80, אך בשנים האחרונות הבינו ממשלות ישראל שנדרשת התערבות בעולם ההשכלה הגבוהה כדי לשנות את יחסי הכוחות ולהכניס לתוכו אוכלוסיות מודרות. המטרה הייתה שילוב אוכלוסיות שלא מגיעות לאקרמיה, ועקב זאת לא ממשות את הפוטנציאל שלהן בשוק העבודה.

בסוף תשע"ו הסתיימו להן חמש שנים של תוכנית החומש שהובילה המועצה להשכלה גבוהה, ונבנתה תוכנית רבי-שנ' תית חרשה לחמש השנים הבאות. ארבע האוכלוסיות המרכזיות שהוגדרו בתוכנית הן ערבים, חרדים, בני העדה האתיופית ונ-שים. לכאורה, לתוכנית הייתה הצלחה גדולה: ב-2016 כ-14,500 חרדים יצאו ללימודים גבוהים, לעומת רק כ-6,000 ב-2011, גי-רול של יותר מ-100% במספר הלומדים. בשל הצלחה הזאת הח-ליטו במל"ג להשקיע 1.2 מיליארד שקלים בשנים הבאות בעידוד חרדים לאקרמיה. עוד הוקצו כמיליארד שקלים לאוכלוסייה הע-רבית ו-95 מיליון שקלים ליוצאי העדה האתיופית.

מדובר בתקציב גרול בכל קנה מידה לצמצום פערים חברתיים, עם זאת, לפחות חצי ממנו יורד לטמיון. אומנם מספר הנרשמים לאוניברסיטאות עלה, אך אחוז הנושרים מקרב הגברים החרדים עומד על 51%, ובמדינות הקרם-אקרמיות נושרים עור כ-50%. על פי מחקר של הוועדה לתכנון ותקצוב, כ-70% מהחרדים המת-חילים את המסלול ללימודים גבוהים נושרים בסך הכל. גם בקרב האוכלוסייה הערבית המצב רומה.

אין מידע על נשירה של יוצאי פריפריה חברתית או גיאוגרפית, שכונות שיקום ואשכולות חברתיים כלכליים. אבל אם ירוע לנו כי ממוצע הנשירה מהמוסדות להשכלה גבוהה בשנה הראשונה עומד על 20%, סביר להניח שאוכלוסיות אלו במצב חמור יותר. אז מדוע אף שהממשלה עושה צעד חשוב כל כך לצמצום פע-רים חברתיים, היא מאבדת מיליארדי שקלים בררר? התשובות לכך מורכבות. הן נובעות ממערכת חינוך בעייתית ומהשקעה הטרומ-אוניברסיטאית הנמוכה כל כך באוכלוסיות היער של התוכנית. בר בכר, המימון שהמדינה מקצה לסטודנט שהיא תו-מכת בו מכסה את שכר הלימוד בלבד, אך לא לוקח בחשבון את הוצאות המחיה הגבוהות, בעיקר אצל סטודנטים בעלי משפחות. אבל הסיבה העיקרית לנשירה העצומה למרות הסיוע הממשלתי היא היעדר תוכנית ליווי משמעותית שעוטפת את האוכלוסייה המרוכזת מבחינה תרבותית.

הכניסה ללימודים אקרמיים מלווה בהלם תרבות, הירע שהס-טודנטים הצעירים מביאים איתם ממערכת החינוך פעמים רבות אינו מספיק. ללא רמויות לחיקוי במשפחה הקרובה ובשכונה, רבים מהסטודנטים לא מצליחים להתמודד עם המשימה.

הפער בלתי ניתן לגישור בשל תחושת הזרות, לחצים כלכי-ליים ואחרים המגיעים מהבית והקושי להתמצא בסיטואציה. כדי לעשות את ההבדל צריכה המדינה, באמצעות המועצה להשכלה גבוהה, לייצר תוכנית מעטפת שתכלול ליווי אישי בקמפוס לכל סטודנט ותסייע לו בהתמודדות הלימודיות, החברתיות והר-גשיות. יש צורך בתוכנית שרואה את הצרכים המיוחדים המא-פיינים כל קבוצת אוכלוסייה מבחינה תרבותית ויורעת לספק מענה מתאים בזמן אמת. אם המדינה לא תשכיל לפתח מענה כזה, מתוך 309,870 סטודנטים שלמרו בתשע"ו במוסדות להשכלה גבוהה רק, כ-200,000 ככל הנראה יצליחו לזכות בתואר המיוחל, ומיליארדי שקלים ייזרקו לשווא. ●

הכותבת היא סמנכ"ל אייסק - הקרן הבינלאומית לחינוך

« כרופ' צ'לו רוזנברג

נרדמו בשמירה

איפה היו שומרי הסף בכל 20 השנים האחרונות? אף אחד מלבד מוזס ונתניהו לא ידע על המפגשים התכופים? בלתי סביר בעליל

לות התקשורת בצורה מצוינת, ולכן הם הרשו לעצמם לנהל מגעים ביוזעם שא-פשר להטות את הכף לטובתם האישית ולכל אחר אינטרסים מובהקים. העובדה שיש עיתונאים שהופתעו לחלוטין מהפ-רשה מלמדת שמנגנוני הביקורת והבקרה שלהם עצמם לא פעלו כראוי. וישנו חטא קרמון להתרחשות הנוכחית. רק לפני תקופה קצרה נתניהו ערך תרדוכים למ-ערכות של כלי התקשורת בישראל. מע-רויות של עיתונאים שהשתתפו בפגישות אלה אפשר ללמוד שנתניהו נקט אסטי-רטגיה פשוטה אך יעילה להפליא: הוא תקף את העיתונאים קשות ביורעו שגם אם הם יצאו מהפגישות ולא יהפכו לאוהריו השרופים, בכל זאת אימת רבריו תלווה אותם. הייתה כאן כוונה ברורה לרכך את הביקורת, במקרה הטוב, או להפכה לת-מיכה בנתניהו, במקרה הגרוע. לעניות דעתי, העיתונאים נפלו לתוך המלכודת של נתניהו בקלות בלתי נסבלת. גם כמי-קרה זה הבלמים אברו, הפיקוח התרופף. נתניהו רצה לקבע בתורעת העיתונאים שיש בעל בית, ואל להם לפגוע בו. ●

הכותב הוא היסטוריון ומתמחה בביטחון לאומי

מלבר מוזס ונתניהו לא ידע על המפגשים התכופים? בלתי סביר בעליל. הרבה יותר סביר שישנם כאלה שירעו, אך העדיפו למלא את פיהם מים. הם נושאים באשמה לא פחותה משני הקושרים לכאורה. למשמע רברי ההתגוננות של עיתו-נאים בכירים, הטוענים שגם אם נתניהו ומוזס היו מגיעים להסכם, ממילא הוא היה בלתי ישים בגלל היושרה של מרבית העוסקים במלאכה, אין אלא להרים גבה, לכל הפחות. עיתונאים מכירים היטב את ררכי הפעולה של עורכים או עורכי משנה או מיני גורמים אחרים המעורבים בתוצר הסופי שאנו קוראים, שומעים או צופים. כל ההיתממות הזאת אינה במקור מה. נתניהו ומוזס לא שוחחו או זממו רבי-רים מופרכים. שניהם מכירים את התנה-

וקה ומבולקה בתקשורת היש-ראלית, שנתפסה, כך נרמה לי, עם המכנסים למטה בכל הקשור לפרשת 2,000. מה שמתגלה לעיני-נו הוא ניסיון השתלטות, לכאורה, על תקשורת מצר גורמים פוליטיים ואנשי עסקים המתקראים אנשי תקשורת. כל ההצטרקיות של עיתונאים מסוימים לא יתקבלו בציבור הישראלי. אגב, מבלי לקבוע מסמרות, אטען שהציבור הרחב מתחלק בין אלה הבזים לתקשורת לבין אלה הארישים לחלוטין למסדיה. התהודה התקשורתית של הפרשה אינה חוצה את אולפני הרדיו או הטלוויזיה ואינה גולשת אל מעבר לשוליים של דפי העיתונים. התקשורת נמצאת, לעניות רעתי, באחת משעותיה הקשות.

מה שנגלה לעינינו הוא לא פחות מקשר לכאורה שנקשר בין שני בעלי אינטר-סים כרי לספק את צורכיהם האישיים. עיתונות, עבורם, נראית כאמצעי בלבר להשגת מטרת. אם יתברר שכל החש-רות המיוחסים לשני האישים המרכזיים המעורבים בפרשה נכונים, כי אז מרובר בהסכם אולטימטיבי. איפה היו שומרי הסף בכל 20 השנים האחרונות? אף אחד

העובדה שיש עיתונאים שהופתעו לחלוטין מן הפרשה מלמדת שמנגנוני הביקורת והבקרה שלהם עצמם לא פעלו כראוי